

□ *Azərbaycan tarixində şərəfli ömür yolu ilə bugünkü nəslə örnək olan parlaq şəxsiyyətlər çoxdur. Onlar xalq və Vətən qarşısında dəyərli işlər görüblər. Avqustun 9-da anadan olmasın 105 ili tamam olan Bağır Seyidzadə bu cür insanlardan biridir. O, qeyri-adi əməksevərliyi, xeyirxahlığı, fitri istedadı, nadir bilik və qabiliyyəti sayəsində dərin hörmət və ehtiram qazanıb. Bu nəcib keyfiyyətlərin isə nasıldən, ailədən qaynaqlandığına şübhə ola bilməz.*

### Seyidzadələr nəslinin yaxın tarixinə qısa ekskurs

Bağır Seyidzadənin babası Seyid Məmməd Qərbi Azərbaycanın (çar Rusiyası dövründə İrəvan quberniyasının) Qəmərli kəndinin varlı maldarlarından birinin təsərrüfatında muzdurluq edirdi. Sonradan bu ailənin qızı Ümmünisə ilə evlənməmişdi. Seyid Məmməd həm də müxtəlif müalicəvi bitkilər toplayır, kənd camaatı üçün çürbəcür dərmanlar hazırlayırdı. Kənddə onu ehtiramla Seyid həkim çağırırdılar. Seyid Məmməd 1870-ci ildə özündən sonra dörd övlad qoyaraq 40 yaşında dünyadan köçüb.

Bağır Seyidzadənin atası Mir-qasım kişi və əmisi Mirali əsasən ticarətlə məşğul olurdular. Sonradan İrəvana köçən qardaşlar orada böyük ticarət şəbəkəsi qururlar. Ailə varlanmağa başlayır, lakin xoşbəxtlik uzun sürmür.

### Həssas qəlblə övlad

Bağır Mirqasım oğlu Seyidzadə 1912-ci ildə qədim Azərbaycan şəhəri İrəvanda dünyaya göz açıb. Onun altı yaş olanda - 1918-ci ildə İrəvanda millətlərarası münasibət kəskinləşdiyi üçün Mirqasım ailəsinə doğma yurdlarından köçürməli olur.

Bağır Seyidzadənin qızı Dilarə xanımın xatirələrindən: “Onlar 1918-ci ildə İrəvanda millətlərarası münasibətlər kəskinləşdikdən sonra Şəhəri tərk edirlər. Mirəli artıq vəfat etmişdi. O, tacir kimi səfərdən qayıdarkən Qarsda dünyasını dəyişmiş və elə oradaca dəfn olunmuşdu. Yeri gəlmişkən, mən Türkiyədə onun məzarını axtarıb tapdım. Buna biz Türkiyədə səfərdə olanda ulu öndər Heydər Əliyevin sayəsində nail oldum. Odur ki, babam Mirqasım həm özünlün, həm də qardaşının ailəsinə götürüb Tiflisdə gəlir”.

Ailə Tiflisdə əsasən azərbaycanlıların yaşadığı Şeytan-bazar məhəlləsində məskunlaşır. Mirqasım kişi ticarətini davam etdirir, qazandığı pullarla uşaqlarına mükəmməl təhsil verir. Dilarə xanım deyir ki, atası Bağır rus və fransız dillərini Tiflisdə öyrənmişdi.

1924-cü ildə Mirqasım kişinin ömür-gün yoldaşı vəfat edir və bu itki ailənin bütün üzvlərinin, xüsusən də Bağırın qəlbində dərin iz buraxır. Xədicə xanımı Tiflisdəki müsəlman qəbiristanlığında dəfn edirlər. On iki yaşlı Bağır tez-tez qəbiristanlığa gedirdi. Fikirləşirdi ki, bəlkə möcüzə baş verər, anası əbədiyyət yuxusundan ayılar və özünlü qəbiristanlıqda tək görünər qorxar. Oğlunun iztirablarını gören Mirqasım kişi ailəsinə Tiflisdən uzaq bir məkana köçürməyi qərara alır.

### Taleyin ironiyası

1925-ci ildə ailə Bakıya köçür. Bu o dövr idi ki, bolşevik istilasına baxmayaraq, Bakıda Azərbaycanı müstəqil görmək istəyən Hüseyn Cavid, Əhməd Cavad, bir qədər sonra onların sırasına qədəm qoyan Mikayıl Müşfiq, Almas İldırım yazıb-yaradırdılar. Bağır Seyidzadə Bakıda Tağıyevin fabrikində işə düzülür və təhsilini fəhlə fakültəsində davam etdirir. Şəhərdəki ictimai-siyasi ab-havayı tezliklə dərk etsə də, nə evdəkilərə, nə də ətrafdakilərə kimlərə rəğbət bəslədiyini bildirmir. Lakin illər ötdükdən sonra Moskvada aspiranturada oxuyan sevimli qızı Dilarəyə deyəcəkdiki: “Qızım, əgər sən nə vaxtsa Azərbaycan tarixinin ən şərəfli və vacib dövrünə əsər həsr etsən, mütləq o dövrün mətbuatına diqqət yetir, ələlxüsus da “Füyuzat” jurnalına”. Deməli, ürayındakı rəğbəti füyuzatçılara imiş.

Gənc Bağır 1930-cu ildə fəhlə

fakültəsini bitirdikdən sonra bir neçə ay “Kəndli” qəzetinin redaksiyasında korrektor işləyir. 1936-cı ildə isə Azərbaycan Sənaye İnstitutunun məzunu Bağır Seyidzadə “Gənc işçi” qəzetinə redaktor təyin olunur. Bu o qəzet idi ki, Mikayıl Müşfiq 1926-cı ildə orada “Bir gün” adlı ilk şeirini dərc etdirmişdi. Repressiya illərində hər dəfə bu tufanın apardığı adamların adlarını eşidəndə Bağır Seyidzadənin ürəyi qana dönürdü.

müddət Makuda işlədi, sonra onu Təbrizə vitse-konsul göndərdilər, daha sonra baş konsul təyin edildilər. Təbrizdə konsulluq bağlandıqdan sonra atam Bakıya qayıtdı”.

Yazıçı Qılman İlkin Təbriz dövrünü belə xatırlayır: “Biz Təbrizdə Mirzə İbrahimovun rəhbərliyi altında ərəb əlifbası ilə “Vətən yolunda” qəzetini nəşr edirdik. Bağır Seyidzadə isə oraya diplomatik işə göndərilmişdi. Biz tez-tez görüşürdük. Ya biz onun yanına gedir, ya da o özü Təbrizdə bizə baş çəkirdi. Öz işindən maraqla danışırdı. Cənubi Azərbaycanda Milli Hökumətin qurulmasında onun böyük xidməti vardı. Hətta Milli Hökumət onu “21 Azər” medalına da layiq görmüşdü”.

1941-1944-cü illər sovet diplomatiasının İranda ən çətin illəri idi. Lakin Bağır Seyidzadə heç vaxt

firtına, nə də dəniz təlatümü rejissor Roman Karmeni işindən çəkirdi bilməzdi. O, həmkarlarına müraciətə: “Çəkirik, uşaqlar?” - səsləndiyi an arxadan kimsə ucadan dedi: “Əlbəttə, çəkirik!”. Hamı arxaya çevrildə qarşılarında mədəniyyət nazirinin müavini Bağır Seyidzadəni görür. Bu gözlənilməz hadisədən kino işçiləri əvvəlcə çəşbaş qalır, eyni zamanda, var qüvvə ilə çəkilişə başlayırlar. Hər şey yaradıcı qrupun ürəyincə olur.

Bağır Seyidzadənin kinematoqrafiya naziri kimi əldə etdiyi uğurlar onu Mircəfər Bağırovun gözündə ucaldırdı. Lakin naziri gözdən salmaq istəyənlər də az deyildi. Onlar gəcəgündüz Mərkəzi Komitəyə böhtan dolu məktublار yazırdılar. Mircəfər Bağırov 1951-ci ilin fevralında Bağır Seyidzadəni nazir vəzifəsindən azad etməyə məcbur olur. İşsiz qalan sabiq



# Əsrə sığmayan ömür

## Görkəmli ictimai xadim, diplomat, jurnalist, tərcüməçi Bağır Seyidzadənin anadan olmasından 105 il keçir

Axı, çoxusu ilə münasibəti vardı...

İkinci dünya müharibəsinin başlanması Kremli Bakını türkçülük əhval-ruhiyyəsi olan azərbaycanlılardan təmizləmək siyasətini dayandırmağa məcbur etdi. Beləliklə, Bağır Seyidzadənin və onun kimi minlərlə vətənpərvər azərbaycanlının canı repressiyadan qurtardı. Dilarə xanımın xatirələrindən: “O vaxt belə bir qayda vardı – kim qəzetə rəhbərlik edirdisə, sonra respublika komsomolu Mərkəzi Komitəsinin ideologiya üzrə katibi

nə ailəsinə, nə qohum-əqrəbasına, nə də dost-tanışlarına İranda baş verənlərdən danışmayıb, İran onun üçün bağlı mövzu olaraq qalıb. İranda sonra Moskva Bağır Seyidzadəni təcrübəli bir diplomat kimi Türkiyəyə göndərmək istəyir. Lakin Mircəfər Bağırov mərkəzə müraciət edərək onun Bakıda qalmasına nail olur və 1949-cu ilin fevral ayında Bağır Seyidzadəni kinematoqrafiya naziri təyin edir.



seçilirdi. Beləliklə, atam respublika komsomolu Mərkəzi Komitəsinin ideologiya üzrə katibi seçildi və 1941-ci ildə Əziz Əliyevin başçılıq etdiyi azərbaycanlılardan ibarət böyük bir qrupla İrana getdi”. Bağır Seyidzadə İrana yola düşən gün – sentyabrın 15-də atası Mirqasım kişi infarktdan keçir. Övladın isə bundan xəbəri olmur. Qeys xanım qayınatası vəfat etdiyi üçün ərinə qaytarmaq xahişi ilə MK-ya zəng etsə də, bir notica hasil olmur. MK Mirqasım kişinin dəfinin təşkil etməklə vəzifəsini bitmiş hesab edir. Vaxtilə hər gün anasının qəbrini ziyarət edən Bağır uzun illər atasının məzarına baş çəkə bilmir. Bu da taleyin ironiyası.

### Qismətinə çətin vaxtlar düşmüşdü

Görkəmli ictimai, siyasi və dövlət xadimi Əziz Əliyev İrana diplomatlar hazırlamaq üçün kadr seçəndə nəzakətli davranmış, hər kəslə ünsiyyət qurmaq bacarığı ilə başqalarından fərqlənən Bağır Seyidzadənin üzərində dayanır və onu Moskvaya SSRİ Xarici İşlər Nazirliyindəki Ali Diplomatika Məktəbinin altı aylıq kursuna göndərir. Moskvada fərs dilini mükəmməl öyrənən və təhsilini fərqlənmə diplomu ilə bitirən Bağır Seyidzadə 1944-cü ildə SSRİ diplomata kimi İrana göndərilir. Dilarə xanımın xatirələrindən: “Oraya gedəndə mənim cəmi 5 yaşım vardı, qayıdanda isə 10 yaşında idim. Atam müəyyən

### Halal çörək pulu və ya güllünc əmr

Nazir müavini işləyərkən tərcümə ilə də məşğul olan Bağır Seyidzadə halal çörək pulu qazanan bir məmur idi. O, “Görkəmli adamların həyatı” silsiləsindən Natalya Muravyovanın “Viktor Hüqo”, Leopold İnfeldin “Evarist Qalua”, İohan Pestalotsinin “Seçilmiş pedaqoji əsərləri” kitablarını tərcümə etmişdi. Bağır Seyidzadənin uğurlarına paxıllıq edənlər yəndə də dinc durmur, Mərkəzi Komitəyə anonim məktublar yazırdılar. Xalq yazıçısı Qılman İlkinin xatirələrindən: “Hamı bilirdi ki, onun bir dəqiqə də olsun çox vaxtı yox idi, yarımçey işlərini bitirmək üçün işdən sonra da idarədə qalırdı. Gecələr isə yuxunu israfçılıq sayaraq bədi tərcümə ilə məşğul olur, ailəsinin heç bir şeydə korluq çəkməsinə imkan vermirdi. Bu da həmkarlarında paxıllıq hissi doğururdu, onlar nəyin bahasına olursa-olsun ona zərbə vurmağa çalışırdılar. Nail oldular da. Onu işdən azad etdilər. İşdən azad edilməsi haqqında əmr çox güllünc səsləndirdi...”

Azərbaycanın (indiki AZƏRTAC) baş redaktoru Azər Ələsgərov bu barədə yazırdı: “Bağır Seyidzadə nazir müavini işləyə-İşləyə iki-üç kitab tərcümə edib onları nəşr etdirmişdi. Bu səbəbdən də belə bir məsələ qaldırılmışdı ki, o, tərcümə edərək filan qədər qononar almışdı”. Sonralar Mərkəzi Komitənin birinci katibi Vəli Axundov etiraf etmişdi ki, Bağır Seyidzadənin işdən əbə yerə çıxarılıb. Bu, tarixdə görünməmiş bir əmr idi. Amma Bağır Seyidzadə bu haqsızlığı da özüne xas dayanatdı qarşılıq.

Dilarə xanımın xatirələrindən: “Onu nazir müavini vəzifəsindən azad edəndə, - bunu heç vaxt unutmayacağam, - mənün fikir çəkirdi. Firavan həyatımızı təmin edən yeganə mənbə onun tərcümələri idi. Onu isə “xidməti vəzifəsindən istifadə edərək

öz taleyini həll etməli, ailəsinə dolandırmağı idi. Axı o, ömür-gün yoldaşı Qeys xanımın, övladları Fuadın, Dilarənin, Xoşqədəmin yeganə ümidi idi. Bağır Seyidzadə Radioinformasiya Komitəsinə gələrək fərs redaksiyasına işə götürülməsini xahiş edir. Onu növbəti işə götürür, hətta fərsəcə birbaşa əfiri də ona həvalə edirlər. 1953-cü ildə isə Bağır Seyidzadə Radioinformasiya Baş İdarəsində müavin vəzifəsinə irəli çəkilir. Çox keçmir ki, Mərkəzi Komitə Bağır Seyidzadəyə Poliqrafiya və Nəşriyyat İdarəsini yaratmağı tapşırır. Bu idarə 1958-ci ildə Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyinə birləşdirildəndən sonra Bağır Seyidzadə nazir müavini təyin olunur.

Vaxtilə “İzvestiya” qəzetinin Azərbaycan üzrə müxbiri kimi Azərinforma tez-tez gələn jurnalist Elmira Əliyeva sonralar “Yaxşı ad qoyub gedənlər unudulmur” məqaləsində yazır: “Deyilənə görə, jurnalistlik onda Allah vergisi idi. Hərçənd ki, uzun illər yüksək və məsul vəzifələrdə çalışmışdı - kinematoqrafiya naziri, Təbrizdə sovet diplomatik nümayəndəliyinin rəhbəri. Təbrizə SSRİ Xarici İşlər Nazirliyi tərəfindən ezam olunmuş, burada tanınmış dövlət xadimi Əziz Əliyevlə birlikdə o zaman İranda baş verən proseslərdə bilavasitə iştirak etmişdi. Jurnalist İbrahim Novrov kitabında yazır ki, Azərbaycanın o vaxtkı rəhbəri Bağırov hətta soruşmuşdu: Bu Seyidzadə yazıçısıdır?”

Dilarə Seyidzadə deyir: “Atamın bütün məktubları, hesabatları təsdiq edir ki, o, əla jurnalist olmuşdur. Həyatda qarşılaşdığı bütün çətinlikləri dəf etməkdə atama daim yazması, redaktə və tərcümə işi ilə məşğul olması kömək edirdi. Atam azad ruhlu insan idi. Çoxsaxalı fəaliyyətinə baxmayaraq, qəlbən jurnalist olaraq qalmışdı”.

**Canlı ensiklopediya, natiq, tərcüməçi – “pulemyotçu”**

Bağır Seyidzadə həm də gözəl natiq idi. Elmira Əliyevanın məqaləsində oxuyuruq: “Bir dəfə, 1939-cu ildə, respublika rəhbərliyi tərəfindən ona tapşırırlar ki, filarmoniyada keçirilən iclasda XVIII partiya qurultayına ictimaiyyətin təbrik məktubunu oxusun. Qarşısındakı mətnə baxmadan təbrikçi oxuyan Seyidzadə hamını təəccübləndirmiş, elə o vaxt da diqqəti cəlb etmişdi...”

Dilarə xanım atasının müharibə illərində Səməd Vurğunla rəhbərlik etdiyi bir qrup Azərbaycan ziyalısı ilə birlikdə Novorossiysk cəbhəsində 416-cı, 77-ci və 223-cü diviziyalarda olduğunu xatırladaraq deyir ki, onlar özləri ilə incəsənət xadimlərini, müğənniləri aparır, konsertlər təşkil

tərcümələrlə məşğul olduğu” üçün işdən çıxarmışdılar... Atam hətta bütün bunların adalətsiz olduğu barədə fikrimə tərəfdar çıxmıadı”.

### Jurnalistlik onda Allah vergisi idi

Bağır Seyidzadə hansı vəzifədə çalışırsa-çalışsın, yazıb-yaratmağa meylli olub. Azərbaycan Sənaye İnstitutunun məzunu olsa da, jurnalist kimi həmişə həyatının əsas işi saymışdı. Dilarə xanımın xatirələrindən aydın olur ki, Bağır Seyidzadə hələ məktəbdə oxuyarkən, eləcə də tələbə olaraq divar qəzeti çıxarmışdı. Bolka də gənc Bağırın ürəyindən hələ o vaxt jurnalist olmaq keçmişdi.

Vaxtilə “İzvestiya” qəzetinin Azərbaycan üzrə müxbiri kimi Azərinforma tez-tez gələn jurnalist Elmira Əliyeva sonralar “Yaxşı ad qoyub gedənlər unudulmur” məqaləsində yazır: “Deyilənə görə, jurnalistlik onda Allah vergisi idi. Hərçənd ki, uzun illər yüksək və məsul vəzifələrdə çalışmışdı - kinematoqrafiya naziri, Təbrizdə sovet diplomatik nümayəndəliyinin rəhbəri. Təbrizə SSRİ Xarici İşlər Nazirliyi tərəfindən ezam olunmuş, burada tanınmış dövlət xadimi Əziz Əliyevlə birlikdə o zaman İranda baş verən proseslərdə bilavasitə iştirak etmişdi. Jurnalist İbrahim Novrov kitabında yazır ki, Azərbaycanın o vaxtkı rəhbəri Bağırov hətta soruşmuşdu: Bu Seyidzadə yazıçısıdır?”

Dilarə Seyidzadə deyir: “Atamın bütün məktubları, hesabatları təsdiq edir ki, o, əla jurnalist olmuşdur. Həyatda qarşılaşdığı bütün çətinlikləri dəf etməkdə atama daim yazması, redaktə və tərcümə işi ilə məşğul olması kömək edirdi. Atam azad ruhlu insan idi. Çoxsaxalı fəaliyyətinə baxmayaraq, qəlbən jurnalist olaraq qalmışdı”.

**Canlı ensiklopediya, natiq, tərcüməçi – “pulemyotçu”**

Bağır Seyidzadə həm də gözəl natiq idi. Elmira Əliyevanın məqaləsində oxuyuruq: “Bir dəfə, 1939-cu ildə, respublika rəhbərliyi tərəfindən ona tapşırırlar ki, filarmoniyada keçirilən iclasda XVIII partiya qurultayına ictimaiyyətin təbrik məktubunu oxusun. Qarşısındakı mətnə baxmadan təbrikçi oxuyan Seyidzadə hamını təəccübləndirmiş, elə o vaxt da diqqəti cəlb etmişdi...”

edir, mühazirələr oxuyurdular. Bağır Seyidzadə Səməd Vurğunla birlikdə Tiflisdə vətənpərvərlik mitinqində iştirak etmişdi. Onlar natiqlik maharəti və inamları ilə insanları coşdurur, öz ardınca aparırdılar.

Azərbaycan tərcümə məktəbinin baniləri arasında Bağır Seyidzadənin adı xüsusi ehtiramla çəkilir, çünki onun bu sahədə xidmətləri çox böyükdür. Azərinformun baş direktoru Yefim Qurviç ona tərcüməçi deyil, “pulemyotçu” deyərdi. Çünki Bağır Seyidzadə tərcümə zamanı mətni birbaşa, çox sürətlə və yüksək keyfiyyətlə makinaçiyə diktə edirdi. Həmin mətn sonradan heç bir əhəmiyyətli düzəliş olunmadan mətbuata göndərilirdi.

Bağır Seyidzadənin ümdə arzusu vardı: ictimai-siyasi ədəbiyyatın tərcüməsində doğma Azərbaycan dilindən gənc istifadə olunsun, sənətlə müntəxəssislər mürəkkəb siyasi terminlərin qarşılığını tapmaqda özünü probleməli həll etsinlər. Əməkdar Mədəniyyət İşçisi Ənvər Quliyevin dediyi kimi, onun leksikonunda “bilmirəm, bacarmaram” sözləri yox idi. O, canlı ensiklopediya idi.

Tanınmış jurnalist Tamilla Nuriyeva “O, məşhur Seyidovlar nəslindən idi” məqaləsində yazır: “Məsul vəzifələrdə işləməsinə baxmayaraq, həqiqətə naminə etiraf etməliyəm ki, onun gözəl Azərbaycan dilində tərcümə etdiyi kitablar özümdən sonra qoyub getdiyi ən qiymətli xatirədir”.

### Azərinformda yeni nəfəs

Bağır Seyidzadə 1963-cü ildə Azərinforma (indiki AZƏRTAC) baş direktorun müavini vəzifəsinə təyin edilir. Qızı Dilarə Seyidzadə bunu belə xatırlayır: “Bu, sadəcə xoşbəxt bir təsadüf idi. O vaxtlar qardaşım Fuad gənc memarların müsabiqəsinə təqdim edəcəyi işin tərtibatı ilə məşğul idi. Böyük bir planşetin fotosəklini çəkməliydi, ona görə də böyük ölçüdə fotokəğız axtarırdı. Atam dedi ki, Qurviçin yanına get. Ən yaxşı kağız AzərTA-dadır. Amma kimin oğlu olduğunu demə. Qurviç çox yaxşı insandır, o, sənə kömək edər. Qurviç isə Fuadın soyadını eşidən kimi onun Bağır Seyidzadənin oğlu olduğunu soruşmuşdu. Yəni, atam jurnalistikada tanınmış sima idi. Sonra Qurviç MK-ya təqdimat yazır və atam onun müavini olur”.

Elmira Əliyeva məqaləsində yazır ki, “deyilənə görə, direktor Yefim Qurviç agentliyin rəhbərliyində öz yanında məhz Bağır Seyidzadəni görmək istəmişdi. Yəqin böyük həyat yolu keçmiş bu insana belə imiş və layiqincə qiymətləndirmiş, elə o vaxt da diqqəti cəlb etmişdi...”

Dilarə xanım xatırlayır ki, atası AzərTA-dakı işindən, sözün əsl mənasında, zövq alırdı: “Səhər saat 4-5-də evə qayıdanda daxilən işi saçırdı. Gecələr mənasız hesab etdiyim məsələlərə görə durmadan ona zəng edən, daim nə isə soruşan cavanlar çox xoşuna gəlirdi. Mən hiddətləndirdim, o isə deyirdi ki, bunlar çox məsuliyətli məsələlərdir. Bütün jurnalistlər – İsrəfil Nəzərov, Xasay Vəzirov, Nəsir İmanquliyev “Gənc işçi” qəzetində işləmiş, ilk addımlarını bu gənclər qəzetində atmışdılar. Cəmil Əlibəyov elə hey

deyirdi ki, Bağır Seyidzadə mənim müəllimimdir. Atam Vətəninə, məşğul olduğu işi, doğma jurnalistikani çox sevirdi”.

Bağır Seyidzadə Azərinform üçün əsl tapıntı idi. Direktor müavini olması ilə yanaşı, həmçinin tərcümə şöbəsi müdirinin işini görür, bir çox hallarda qəzetin nömrəsinə gedən materialları özü tərcümə və redaktə edirdi. O, həm özü, həm də əməkdaşlara qarşı çox tələbkər idi. Bağır Seyidzadə Azərinformda ömrünün son gününə qədər – 1968-ci il martın 24-dək işlədi.

Əməyi layiqincə qiymətləndirilən Bağır Seyidzadə “Əməkdar Mədəniyyət İşçisi” fəxri adına layiq görüldü, “Qırmızı Əmək Bayrağı” və “Şərəf nişanı” ordenləri ilə təltif edilib.

### Sözərli və ya böyük insan haqqında

Bağır Seyidzadə ilə birlikdə işləyən insanlar, bir qayda olaraq, onun dostlarına, məsləhətlərinə çevrilirdilər. Hələ “Gənc işçi” qəzetində redaktor olduğu dövr, yəni müharibəqəbağı illər, çətin, mürəkkəb, insan mənaviyyətini imtahana çəkən zaman idi. O dövrdə dostluq, yoldaşlıq xüsusi cəsarət tələb edirdi. Bağır Seyidzadə insan ləyaqətini sınağa çəkən bu imtahandan uzaqlaşmırdı. Jurnalistikamızın korifeylərindən olmuş Qulam Məmmədlinin xatirələrində yazdığına görə, əgər Bağır Seyidzadə olmasaydı, onun işləri müşkülə düşə bilərdi. Sən demə, onun məqalələrindən birində hansısa məqam respublika rəhbərliyinin xoşuna gəlməyib və yazılarına sort qadağa qoyulub. O vaxt Bağır Seyidzadə ona demişdi: “Ürəyinə salma. Gəl belə edək, sən yaz, mən də onları öz adımla çap etdirib qonorarını sənə verərəm”. Əlbəttə, bu cür hərəkət etmək hər adamın işi deyildi. Bunun üçün cəsarətdən savayı, başqasının dərdinə şərik olmağı bacarmama da lazım idi. Belə keyfiyyət işə yalnız həssas təbiətli insanlar ola bilər. Bağır Seyidzadə də bu cür insanlardan idi.

Şərəfli ömür sürən Bağır Seyidzadə bu gün də səmimiyyətlə anılır, onunla bağlı xatirələr nəsil-dənəslə ötürülür. Şair İlyas Tapdıq “Məmməd Arazın məktubları”nda yazır: “Mən onda Məmmədə məktub yazıb bildirdim ki, məni işdən çıxarıblar. Kitabımla bağlı bütün şəhəri bürtüyən söz-söhbətlə şəxsən maraqlanan MK-nın o vaxtkı katibi Nazim Hacıyev 1960-cı ilin payızında məni yanına çağırdı. Yığıncaqda mədəniyyət nazirini möhkəm danladı. Çox hörmətli və xeyirxah bir insanın – Baş Nəşriyyat İdarəsinin rəhbəri Bağır Seyidzadənin himayəsi sayəsində üç aydan sonra məni vəzifəmə bərpa etdi”.

Dilarə Seyidzadənin xatirələrindən: “Atam təbiətən sadə, heç vaxt özü haqqında danışmayan, özünü tərifləməyən, əldə etdiyi nailiyyətləri ilə öyünməyən bir insan, çox mehriban ailə başçısı idi”.

Cəmi 56 il yaşamış Bağır Seyidzadənin jurnalist, diplomat, nazir, tərcüməçi ömrü, sözün həqiqi mənasında, yaşadığı dövrün mühitinə sığmayan dəyərli işləri özündə ehtiva edirdi.

**Gözəl AĞAYEVA, AZƏRTAC-ın əməkdaşı, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru**